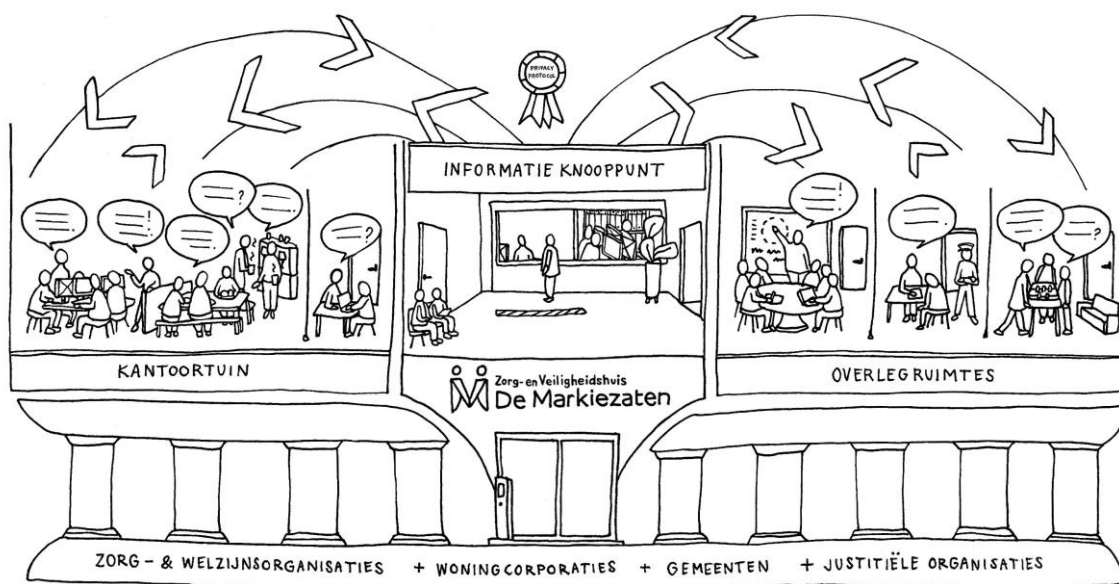

JAARVERSLAG 2020

Inhoud

Profiel Zorg- en Veiligheidshuis De Markiezzaten	3
Samenwerkende gemeenten en partners	4
Voorwoord	5
Ontwikkelingen in 2020	6
Het jaar 2020 in cijfers	22

Redactie:

Margriet Heebing, Metafoor Communicatie

Jan-Willem Labruyère en Susanne Hermans, ZVH De Markiezzaten

Profiel Zorg- en Veiligheidshuis De Markiezen

COMPLEXE VEILIGHEIDSCASUSSEN SAMEN OPLOSSEN

Zorg- en Veiligheidshuis De Markiezen (ZVH) is een netwerkverband van 8 gemeenten in West-Brabant en Zeeland, Openbaar Ministerie, politie en instellingen op het gebied van zorg, veiligheid, welzijn, wonen en justitie.

Wat we doen

Samen pakken we complexe veiligheidszaken aan, onder regie van het ZVH. Het gaat om zaken die iedere netwerkpartner binnen de eigen keten niet kan oplossen en waarvoor een integrale aanpak noodzakelijk is. Vaak betreft het veelplegers en notoire overlastveroorzakers.

Outreaching

In ons gebouw in Bergen op Zoom hebben diverse partnerorganisaties hun werkplek. Het ZVH werkt outreachend: we gaan naar de gemeente toe waar de zaak speelt, zodat we het lokale veld goed kunnen meenemen in onze aanpak. We beleggen voor iedere complexe veiligheidszaak een afzonderlijk ketenberaad. Zo nodig gebeurt dit ook online.

Samenwerken onder 1 regie

Het ketenberaad vindt plaats onder regie van de procesregisseur van het ZVH. De partners pakken de zaak samen aan, het ZVH neemt de zaak dus niet over. De procesregisseur houdt voortdurend een vinger aan de pols tot de zaak weer beheersbaar is.

Wat we bereiken

Het gezamenlijke doel van de partners in het ZVH is het voorkomen en oplossen van problemen op het gebied van openbare orde en veiligheid. Dan kun je denken aan het terugdringen van overlast, huiselijk geweld en criminaliteit. We zetten onder meer in op gedragsverandering en het verminderen van recidive. Zorg, strafrecht en bestuursrecht gaan hierbij hand in hand.

Geen eindstation

Het ZVH pakt de meest complexe zaken op, maar is geen eindstation. Onze inzet is erop gericht dat de zaak beheersbaar wordt, zodat we zo spoedig mogelijk kunnen afschalen naar reguliere zorg en ondersteuning.

Wie doet wat

Van onze partners verwachten we bereidheid om *out of the box* te denken en te willen samenwerken aan een passende oplossing op maat. Het ZVH zorgt ervoor dat alle afspraken worden vastgelegd en geregistreerd in een beveiligd systeem. We hanteren heldere afspraken rond privacy van persoonsgegevens en informatiebeveiliging.

Extra taken

Naast onze kerntaak (complexe veiligheidszaken) hebben de gemeenten een aantal extra taken bij ons belegd. Dit betreft nazorg na detentie en de OGGZ. Het OGGZ-team heeft bij ons zijn uitvalsbasis, omdat hun doelgroep (zorgwekkende zorgmijders) vaak overlapt met onze casuïstiek.

Samenwerkende gemeenten en partners

Gemeenten

- Gemeente Bergen op Zoom
- Gemeente Halderberge
- Gemeente Moerdijk
- Gemeente Rosendaal
- Gemeente Rucphen
- Gemeente Steenbergen
- Gemeente Tholen
- Gemeente Woensdrecht

Partners

- Alwel
- Dienst Justitiële Instellingen (PI Dordrecht, Grave, Middelburg, Vught)
- Emergis
- GGD West-Brabant
- GGD Zeeland
- GGz Breburg
- GGZ WNB
- Halt
- Humanitas DMH
- Impegno
- Intervence
- Jeugdbescherming Brabant
- Leger des Heils (Welzijns- en Gezondheidszorg)
- MEE West-Brabant
- Mozaïk (Pameijer)
- Novadic-Kentron
- Openbaar Ministerie (Arrondissementsparket Zeeland-West-Brabant)
- OpenDoor
- Politie (Zeeland-West-Brabant)
- Prisma
- Raad voor de Kinderbescherming (Zeeland, Midden- en West-Brabant)
- Reclassering Nederland (Zuid)
- Safegroup
- SDW
- Slachtofferhulp Nederland
- Stadlander
- Surplus (Welzijn)
- Thuisvester
- Veilig Thuis West-Brabant
- WijZijn Traverse Groep
- William Schrikker (Jeugdbescherming en Jeugdreclassering)
- Woningstichting Woensdrecht
- Woonkwartier
- ZEP XL

Voorwoord

Beste lezer,

Het jaar 2020 was een bijzonder jaar. De COVID-19-pandemie zette alles in een ander perspectief, zowel zakelijk als privé.

Normaal gesproken is het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) een levendige ontmoetingsplaats van medewerkers en partners. Met de komst van corona werd het stil binnen de muren van het ZVH. In korte tijd wisten de manager en het team nieuwe wegen te bewandelen om de bedrijfsprocessen voort te zetten en de focus te houden op complexe veiligheidscausistiek.

Ik spreek namens mijn collega's van de Raad van Bestuur als ik zeg dat we trots zijn op de wijze waarop het ZVH dit heeft gerealiseerd onder leiding van de nieuwe manager, Jan-Willem Labruyère.

Voor u ligt het jaarverslag over 2020. Naast het waarborgen en continueren van de bedrijfsprocessen heeft het Zorg- en Veiligheidshuis het afgelopen jaar een aantal projecten opgepakt. Denk hierbij aan de Ketenveldnorm, het OGGZ-onderzoek en het ondersteunen van de centrumgemeente Bergen op Zoom bij het opzetten van een project voor huisvesting en begeleiding van ex-gedetineerden. Tevens was er aandacht voor de uitvoering van de Wet Verplichte GGZ. Verderop in dit verslag leest u hierover meer.

Namens de Raad van Bestuur spreek ik ons vertrouwen uit voor het jaar 2021 en verder.

Ik wens u veel leesplezier toe en blijf gezond!

Marjolein van der Meer Mohr
Voorzitter Raad van Bestuur

Ontwikkelingen in 2020

Zorg- en Veiligheidshuis investeert in kwaliteit en professionalisering

Zorg- en Veiligheidshuis De Markiezen heeft zijn kerntaak, de aanpak van complexe veiligheids-casuïstiek, weer met grote gedrevenheid uitgevoerd. De afgelopen drie jaar is stevig geïnvesteerd in de doorontwikkeling en professionalisering van het ZVH. Ook de zichtbaarheid en toegankelijkheid is verbeterd, waardoor lokale professionals ons steeds beter weten te vinden.

Analyse van de instroom in 2020

Begin 2020 werden we verrast door de coronapandemie. Welk effect zou corona hebben op de aanmeldingen? Hoe goed weten partners ons nog te vinden als we veel minder fysiek aanwezig zijn op het ZVH? Op die vragen vonden we in de loop van het jaar antwoorden.

25% meer complexe casussen

In de afgelopen vier jaar zagen we een stijgende trend in het aantal complexe veiligheids-casussen. Lang leek het er op dat de stijging dit jaar zou afvlakken en we net als in 2019 op ongeveer 100 casussen uit zouden komen. Het laatste kwartaal was echter bijzonder druk. Op zich niets nieuws, want het vierde kwartaal is altijd iets drukker is dan het derde. Dit jaar zagen we echter dat het aantal complexe casussen in het vierde kwartaal verdubbelde ten opzichte van het derde kwartaal. Het jaartotaal van 2020 komt daarmee op 122 casussen. Dit is een toename van ruim 25% ten opzichte van 2019.

Aantal complexe veiligheids-casussen dat door ZVH De Markiezen is opgepakt:

2017	2018	2019	2020
47	78	97	122

Niet alle complexe veiligheids-casuïstiek is even zwaar of even arbeidsintensief voor het Zorg- en Veiligheidshuis. We kunnen dan ook niet concluderen dat we in 2020 25% meer werk verzet hebben dan in het jaar ervoor. Het is echter wel onmiskenbaar drukker geworden. De overige cijfers over 2020 zijn te vinden op pagina 22.

Mogelijke verklaringen voor hoge caseload bij ZVH De Markiezen

Niet alleen de stijging van complexe veiligheids-casuïstiek is opmerkelijk. Ook valt op dat het aantal complexe veiligheids-casussen in ZVH De Markiezen beduidend hoger is dan in andere Zorg- en Veiligheidshuizen in onze regio. Zonder dat hier diepgaand onderzoek naar is gedaan, komen we op basis van de ervaringen van onze procesregisseurs tot een aantal punten die deze situatie zouden kunnen verklaren:

- Ons ZVH werkt outreachend: we gaan naar de gemeente toe waar de casus speelt. Hierdoor weten de gemeenten ons beter te vinden.
- Onze zichtbaarheid en toegankelijkheid is verbeterd, waardoor lokale partners ons steeds beter weten te vinden.
- Ons ZVH gaat ook aan de slag met jongeren (18-) als zij aan de criteria van complexe veiligheids-casuïstiek voldoen.
- De positionering van de OGGZ in het ZVH. Daardoor vallen minder mensen tussen wal en schip. Die mensen worden een casus van óf het ZVH óf het OGGZ-team. Hierdoor stijgt aan beide kanten het aantal casussen.
- We zien een tweeledig effect van de coronacrisis. Enerzijds merken we dat een deel van de cliënten hierdoor onrustiger wordt. Anderzijds zien we dat organisaties door de coronacrisis meer onthand zijn en tegelijkertijd zorgen hebben over cliënten.
- De wisselwerking tussen alles wat er in ons district wel of juist niet georganiseerd is. Denk

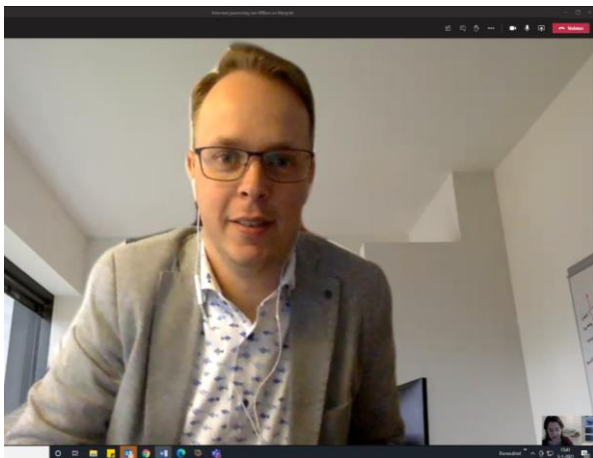
hierbij aan het wel of niet voorhanden zijn van bepaalde beschermd woonvormen of bijvoorbeeld het wel of niet kunnen beschikken over een Trans-Forensisch Team (zoals in Tilburg).

Naast het aantal complexe veiligheidskasussen is ook het aantal adviezen sterk gestegen. Dit komt met name door de afspraak dat een aangemelde casus óf wordt opgepakt door het ZVH óf voorzien van een advies bij de melder wordt teruggelegd.

Erste jaar nieuwe manager ZVH

Het jaar 2020 was ook de vuurdoop voor Jan-Willem Labruyère, de nieuwe manager van het ZVH, die al snel geconfronteerd werd met de komst van COVID-19 en de aanpassingen die dat met zich meebracht.

“Kwaliteit hoog houden en zorgvuldig selecteren aan de poort”

Jan-Willem Labruyère, manager ZVH

Hoe kijk je terug op 2020?

“Mijn eerste jaar als manager is me persoonlijk goed bevallen: de inhoud van het werk is uitdagend en het team voelt als een warm bad. Maar het was natuurlijk wel een gek jaar. Corona heeft veel energie en flexibiliteit van ons geëist. Het ZVH bestaat bij de gratie van samenwerking, van elkaar kennen, op elkaar kunnen vertrouwen. Als je in één gebouw werkt, spreek je elkaar makkelijk aan. Die kleine gesprekjes in de wandelgangen maken een groot verschil. Gelukkig

zitten we in de situatie dat de meeste partners in de regio elkaar kennen, maar bij nieuwe contacten is het echt wel even zoeken. Online ervaar je toch wat meer afstand. Naast het aansturen van het team is het mijn taak om het uitgebreide netwerk te onderhouden. Ook dat is lastiger geworden in coronatijd. Zo hebben we in 2020 geen stakeholdersbijeenkomsten kunnen houden en dat is jammer. Niet alleen vanwege de interessante inhoud die we dan bespreken, maar het zijn ook mooie momenten om veel mensen uit het netwerk te spreken. Desondanks vond ik 2020 een leerzaam jaar. Het is gelukt, ondanks alle omstandigheden, om onze dienstverlening overeind te houden. Ook hebben we dit jaar benut door goed naar onze eigen processen te kijken en op ICT-vlak een aantal belangrijke ontwikkelingen voor te bereiden, zoals een nieuwe Office-omgeving en een nieuw cliëntregistratiesysteem.”

Heeft corona tot meer caseload geleid?

“Dat is moeilijk te zeggen, de effecten zijn nog niet precies helder. We zien wel dat de instroom van nieuwe casussen afgelopen jaar 25% hoger was dan normaal. Dat kan diverse redenen hebben. Niet alleen corona, maar ook het feit dat het ZVH de laatste jaren toegankelijker en professioneler is gaan werken. Gemeenten en overige partners weten ons steeds beter te vinden. Wat ook kan meespelen is dat we aan het eind van de keten zitten. Problemen die elders in de samenleving niet opgelost kunnen worden, komen vaak bij ons terecht. Innovatie van de keten kan daar iets aan veranderen. Die conclusie trekken ook de onderzoekers van de OGGZ-caseload, verderop in dit jaarverslag.”

“Mensen met complexe en langdurige problemen hebben continuïteit van zorg nodig”

Welke ontwikkelingen vind je positief?

“Ik ben blij met een aantal nieuwe ontwikkelingen die zijn ingezet rond de continuïteit van zorg aan mensen met complexe en langdurige problemen. Bijvoorbeeld de aanpak die wordt nagestreefd met de Ketenveldnorm en de subsidie die is

binnengehaald voor huisvesting en begeleiding van ex-gedetineerden. Nu zien we een flink aantal personen steeds weer terugkomen. Bij het OGGZ-team hebben we maar liefst 40% heraanmeldingen. Deze personen lopen steeds weer aan tegen dezelfde obstakels, zoals wachtlijsten in de zorg en het gebrek aan woningen. Zij zijn gebaat bij continuïteit: iemand die een vinger aan de pols houdt tijdens hun levensloop. Dat is uiteindelijk veiliger, menselijker en goedkoper dan alles opnieuw moeten optuigen als het weer mis gaat.”

Welke ambitie heeft het ZVH voor 2021?

“Onze belangrijkste ambitie is dat we de kwaliteit van onze dienstverlening hoog willen houden. De integrale aanpak die het ZVH nastreeft is vaak arbeidsintensief. Er zijn grote veiligheidsrisico’s mee gemoeid. Als we JA zeggen tegen een casus dan moeten we ook kunnen leveren. Onze scherpe focus op kwaliteit betekent dat we zorgvuldig moeten blijven selecteren of een melding écht bij het ZVH thuishoort.”

Wat mogen we van het ZVH verwachten in 2021?

“In 2021 zullen we nog beter communiceren wat de buitenwereld van ons mag verwachten. We bieden regie en maatwerk bij de meest complexe veiligheidskasussen, maar in welke fase van escalatie moet worden opgeschaald naar het ZVH? Dat moet helder zijn voor iedereen. Verder willen we in onze aanpak nog professioneler worden,

bijvoorbeeld als het gaat om methodisch werken. In 2020 hebben onze medewerkers zich op meerdere terreinen geschoold en ontwikkeld en daar gaan we ook in 2021 mee door.”

Zijn er tot slot nog wensen?

“Ja, op het wensenlijst van 2021 staat uiteraard de aanschaf van een cliëntinformatiesysteem waarmee we goede managementinfo kunnen leveren. Daarmee kunnen we gemeenten nog beter van dienst zijn. En hopelijk als corona voorbij is, elkaar eindelijk weer gewoon ontmoeten!”

Bedankt!

“Ik wil alle medewerkers, gemeenten en partners bedanken voor hun flexibele inzet in het afgelopen jaar. Ondanks alle beperkingen vanwege corona heeft iedereen zich enorm ingezet in het belang van veiligheid en zorg. En ook de Raad van Bestuur en Raad van Advies dank ik voor de manier waarop ze sturing hebben gegeven aan het ZVH en positief kritisch over diverse thema’s meedachten.”

Jan-Willem Labruyère

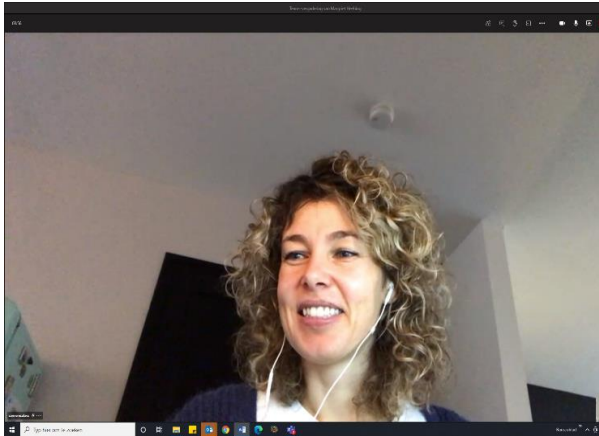

De kantoortuin van het Zorg- en Veiligheidshuis vóór corona: een ontmoetingsplaats van vele professionals.

“Effectieve aanpak van complexe casussen? Laat strafrecht en bestuursrecht samen optrekken”

Gebiedsofficier Sanne Nicolaes (OM) werkt sinds medio 2019 in het ZVH, voor 2 dagen in de week. Met haar expertise op het gebied van strafrecht draagt ze bij aan het oplossen van complexe veiligheidskasussen.

Hoe is jouw eerste jaar in het ZVH bevallen?

“Ik voelde me heel snel op m’n plek! Tot nu toe heb ik steeds op een fijne, diepgaande manier met iedereen kunnen samenwerken. Om je werk als gebiedsofficier in het ZVH goed te kunnen doen, is het belangrijk is dat de partners je een bepaalde positie gunnen. In je eentje heel hard rennen heeft weinig zin, je moet het echt sámen doen. We zien elkaar door corona fysiek minder vaak, maar dat is geen belemmering geweest om samen een aantal complexe casussen te kunnen oplossen.”

Kun je een geslaagde casus beschrijven?

“Een voorbeeld ter illustratie. We kregen een melding over een ouder echtpaar waarbij al jaren huiselijk geweld speelde, over en weer. Het stel bracht elkaar letsel toe en gaf elkaar steeds de schuld. Onderliggend was er natuurlijk van alles aan de hand: psychische problemen, middelengebruik, zorgmijndend gedrag. Eindeloos was er al geprobeerd om het geweld te stoppen, door hun volwassen dochters, door de politie, door hulpverleners en Veilig Thuis. Het echtpaar accepteerde geen hulp, dus het bleef een vrij hopeloze situatie. Geen van de twee deed aangifte,

maar ondertussen nam de onveiligheid wel toe. Onder regie van het ZVH hebben we toen alles op alles gezet om de spiraal te doorbreken. Diverse instrumenten zijn in deze zaak gecombineerd: een tijdelijk huisverbod, een hulpverleningsaanbod en een strafzaak als pressiemiddel om te zorgen dat ze zouden meewerken aan hulpverlening. Vanuit het OM kozen we bewust geen partij, omdat ze ieder hun aandeel hadden in het conflict. De casus kwam verrassend snel in beweging, toen we van alle kanten druk gingen uitoefenen. Het echtpaar ging binnen afzienbare tijd apart wonen – met ondersteuning van Mozaïk - en accepteerde een jaar voorwaardelijke hulp. Zoiets bereik je dus alleen met een integrale aanpak.”

Goed bezig. En valt er ook nog iets te verbeteren?

“Jazeker. Na anderhalf jaar in het ZVH zijn me een aantal zaken opgevallen. Dan noem ik bijvoorbeeld het huisverbod, dat nog te weinig wordt ingezet bij huiselijk geweld. Het is een zeer krachtig middel omdat het gepaard gaat met een hulpaanbod voor het hele gezin. Ik vind het een beter instrument dan een strafzaak, zeker bij de lichtere gevallen van huiselijk geweld. In een strafzaak ben je vooral gericht op de dader, terwijl het geweld in stand wordt gehouden door het hele gezinssysteem.” Sanne ziet sowieso veel heil in het combineren van bestuurs- en strafrechtelijke instrumenten. “Niet alleen bij huiselijk geweld, maar ook bij vuurwerkrellen bijvoorbeeld. Het is een goede ontwikkeling dat we nu een werkgroep zijn gestart met de gemeente, politie, justitie en hulpverlening, om hier betere afspraken over te maken.”

Wat zijn je wensen voor de toekomst?

“Bovenaan op mijn wensenlijstje staan de aanpak van mensenhandel en problematische jeugdgroepen. Allebei zeer complexe en tijdrovende casuïstiek. Om die problemen effectief en efficiënt aan te pakken, is een integrale, methodische aanpak nodig. In 2020 zijn al goede stappen gezet. Bij jeugdgroepen gaan we werken met het 7-stappenmodel. Voor mensenhandel zijn regionale afspraken gemaakt. Er is een coördinator aangesteld en we hebben ons georiënteerd op een effectieve methodiek. Dit jaar gaan we verder doorpakken.”

ZVH De Markiezaten in coronatijd

Welke impact heeft corona op het werk van het ZVH? We vroegen het aan procesregisseur Annelies Schijven en OGGZ-coördinator Marleen Verkamman.

“Belangrijk dat je outreachend blijft werken tijdens een lockdown”

Marleen Verkamman en Annelies Schijven op 1,5 meter

Annelies: “Tijdens de eerste lockdown was het ZVH dicht, we mochten alleen de meest risicovolle casussen oppakken. Onze partners gingen nauwelijks op huisbezoek. Het gevolg was dat we in juni een flinke toename van aanmeldingen hadden. Marleen: “Corona had op kwetsbare doelgroepen een enorme impact, zeker bij de zorgmijders. We zagen een toename van eenzaamheid en wantrouwen bij mensen en ook meer vervuiling achter de voordeur. Je zag arbeidsmigranten die hun baan, inkomen en woning waren kwijtgeraakt. Meer mensen die gingen zwerven, drinken of stelen. Dat zorgde meteen voor extra caseload.”

Wat heeft het ZVH geleerd van de 1e lockdown?

Marleen: “Dat we absoluut niet meer dicht moeten. Vanaf juni 2020 hebben we onze doelgroep weer gewoon thuis of in de buitenlucht opgezocht. Met mondkapje en op anderhalve meter, voor zover dat mogelijk was. We hebben geluk gehad: er is binnen het OGGZ-team niemand ziek geworden. Ook tijdens de tweede lockdown zijn we outreachend blijven werken. Zorgmijders

verzinnen natuurlijk wel eens coronaklachten om ons buiten de deur te houden, maar dat kunnen ze niet eeuwig blijven volhouden. Vroeg of laat komen we toch binnen.”

Samenwerken onder één dak, lukt dat nog wel?

Marleen: “Het ZVH is altijd een ontmoetingsplek geweest, waar je makkelijk mensen kon aanschieten over een casus. Sinds het thuiswerken heb je veel minder overleg in de wandelgangen. Vergaderen via Teams is de norm geworden. Dat lukt natuurlijk wel, maar het gebrek aan face to face contact voelt toch wel als een groot gemis.” Annelies: “Ja, dat geldt ook voor mij. Als procesregisseur heb je een soort ingebouwde thermometer. Je weet hoe hoog een casus oploopt, alleen al doordat je ziet hoe hard mensen rondrennen op de gang. Dat gevoel ben je online een beetje kwijt. Het eerste ketenberaad organiseer je nog wel op locatie, maar verder loopt de monitoring van een casus vooral online. Het loopt daardoor allemaal wat stroperiger, je merkt dat mensen online ook wat terughoudender zijn met het delen van AVG-gegevens.”

“Zorgmijders verzinnen coronaklachten om je weg te houden”

Marleen: “Het is eigenlijk nog best bijzonder wat we in 2020 voor elkaar hebben gekregen met de hoog risico-casuïstiek. Annelies: “Ja, dat hebben we echt te danken aan de gedrevenheid en de motivatie van de betrokken medewerkers. De werkdruk was enorm hoog, maar niemand was te beroerd om een stap extra te zetten. Mensen blijven er gewoon voor gaan.”

Welke impact zal de coronacrisis hebben op de casuïstiek?

Marleen: "Ik verwacht dat we door de coronacrisis, net als in eerdere crisisjaren, een domino-effect gaan zien van problemen die op elkaar inwerken. Jongeren en arbeidsmigranten, dat zijn volgens mij doelgroepen waar we extra op moeten letten. Samen met de gemeente zijn we aan het bekijken wat er in het voorliggend veld aan preventie kan worden gedaan, hoe je mensen die er bijna doorheen zitten, kunt opsporen en helpen."

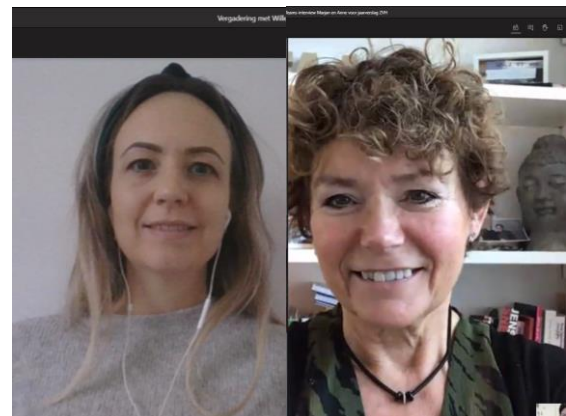
Heeft corona ook nog iets positiefs gebracht?

Annelies: "Nou, we hebben natuurlijk in sneltreinvaart de digitale snelweg verkend. Daar hebben we van geleerd. We weten nu dat *conference calls* verschrikkelijk zijn en dat Teams een beter alternatief is. Binnen het ZVH is nu een mooie ruimte ingericht met een groot videoscherm waarop we iedereen online kunnen zien. Drukbezette professionals, zoals psychiaters, die normaal niet zo snel aan de vergadertafel kwamen, komen nu even een kwartiertje online meepraten. Ook het raadplegen van collega's elders in het land is makkelijker, want je verspilt geen reistijd meer. Ja, dat zijn wel de benefits. Maar we hopen natuurlijk dat alles weer snel normaal wordt."

Aanpak jeugdgroepen vanuit ZVH

De 8 gemeenten kregen in 2020 een presentatie van het ZVH over de ervaringen met problematische jeugdgroepen tot dan toe, de werkzame factoren en de knelpunten. De conclusie was onder meer dat het 7 stappenmodel een goede leidraad is bij een succesvolle, integrale aanpak. Aan de hand van dit model kan de gemeente de taakverdeling en verantwoordelijkheden vaststellen en besluiten of opschaling naar het ZVH noodzakelijk is. Na prioritering bij de burgemeester, kan de gemeente het ZVH vragen om de regie te voeren over een integrale aanpak.

"Gemeente Moerdijk maakt overlast jeugdgroep beheersbaar"

Anne Willemsen (ZVH) en Marjan Pieters (gem. Moerdijk)

De recente samenwerking tussen de gemeente Moerdijk en het ZVH laat zien hoe ernstige overlast van een jeugdgroep weer tot normale proporties kan worden teruggebracht. Afgelopen jaar zorgde een grote Moerdijkse jeugdgroep voor veel onrust bij buurtbewoners. Er was sprake van drugs dealen, vechtpartijen en intimidatie. Marjan Pieters, veiligheidsadviseur van de burgemeester, vertelt dat ze de groep al met naam en toenaam in beeld hadden voordat ze naar het ZVH stapten. "Voor de burgemeester had dit hoge prioriteit. We zochten contact met het ZVH, omdat we al van alles hadden geprobeerd en er zelf niet uitkwamen. Het ging om een zeer diverse groep, veel jongeren met een ongelukkige thuissituatie die ergens bij wilden horen, maar ook boefjes die

al flink op het criminele spoor zaten. Een groep jonge tieners werd negatief beïnvloed door een groep adolescenten tussen de 16 en 25 jaar.”

Integrale aanpak

Onder regie van het ZVH werd een integrale aanpak uitgezet. ZVH-procesregisseur Anne Willemsen vertelt: “De aanpak van jeugdgroepen is zeer arbeidsintensief, omdat je meerdere sporen volgt. Je probeert uiteraard de groepsdynamiek te verstoren en de actuele overlast de kop in te drukken, maar je hebt ook een persoonlijke aanpak op maat nodig voor elke jongere. Bij de ene jongere steek je meer in op hulpverlening en onderwijs, bij de ander kies je meteen voor een justitieel traject. En bij iedere individuele casus vraag je weer andere partners aan tafel.”

“De meeste ouders schrokken zich rot, ze wisten van niks”

Huisbezoeken zijn effectief

Een van de werkzame factoren waren de huisbezoeken, vertelt Marjan Pieters. “We wilden niet alleen praten óver, maar ook mét de jongeren en hun ouders. We gingen pas op huisbezoek als de jongere daadwerkelijk iets had uitgespookt, dus met het haakje van de actualiteit. De meeste ouders schrokken zich rot, ze wisten van niks. De jongeren vonden het dus erg vervelend dat we bij hen thuis op de bank zaten. Hun gedrag was niet langer onzichtbaar. Vrijwel alle ouders waren blij dat we onze zorgen kwamen delen en wilden meedenken over een oplossing.” Dat kwam volgens Anne door de positieve benadering. “Jongeren zijn nog in ontwikkeling en fouten maken hoort daarbij. Fout gedrag moet je begrenzen, maar we wilden vooral de kansen van jongeren vergroten. In de samenwerking zochten we bewust naar partners die zich aan die positieve visie wilden committeren.”

Situatie nu beter onder controle

De situatie in Moerdijk is nu beter onder controle, volgens Marjan Pieters. “De buurt ervaart geen overlast meer en er is veel minder intimidatie. We kennen de jongeren allemaal bij naam en blijven

de ontwikkelingen in de groep volgen. Als er iets voorvalt kunnen we heel snel schakelen. Sommige jongeren haakten af onder druk van hun ouders of omdat ze een baantje vonden. Anderen zitten in een hulptraject of worden begeleid vanuit school, Halt of de reclassering. Een aantal kids zijn naar binnengehaald bij het jongerencentrum.” Volgens haar was dit alles nooit gelukt zonder de tussenkomst van het ZVH. “De meerwaarde van het ZVH zit in hun diepgaande kennis van zaken, het brede netwerk en de sterke regievoering. Ook was ik aangenaam verrast door het enthousiasme van de partners die oplossingsgericht en out of the box wilden meedenken en doen. Dit kun je gewoon niet alleen.” Een leerpunt voor de toekomst? Anne Willemsen: “We hebben gemerkt hoe belangrijk het is om school er snel bij te betrekken. School heeft vaak heel scherp in de gaten hoe het gaat met een jongere, in de klas en in het gezin.”

Nieuwe samenwerkingsconvenant en nieuw privacy protocol

Het is belangrijk dat we op een goede, veilige manier (cliënt)gegevens kunnen uitwisselen bij de samenwerking rond complexe veiligheids-casulistiek. In 2019 en 2020 hebben we onze processen AVG-proof gemaakt. In 2020 is daarnaast een nieuwe samenwerkingsconvenant en privacy protocol opgesteld. Binnen het ZVH mag alleen informatie worden uitgewisseld tussen partijen die deze documenten hebben ondertekend. Voor partijen die incidenteel betrokken zijn bij casuïstiek is het mogelijk om per specifieke casus een geheimhoudingsdocument te ondertekenen.

Informatiebeveiliging

In 2019 hebben we de documenten voorgelegd aan een werkgroep die bestond uit de functionarissen Gegevensbescherming van de 8 gemeenten, Reclassering Nederland, politie en Openbaar Ministerie. De definitieve versies zijn begin 2021 ondertekend door alle partners. Medio 2021 zal de Raad van Bestuur tot slot nog het informatiebeveiligingsbeleid formeel vaststellen, conform de landelijke standaard.

Onderzoek naar caseload OGGZ

In 2020 werd een extern, onafhankelijk onderzoek uitgevoerd naar de hoge caseload en de werkwijze van de OGGZ-teams in Bergen op Zoom en Roosendaal. De caseload was zo opgelopen dat OGGZ-medewerkers dreigden uit te vallen en de kwaliteit van zorg onder druk kwam te staan. Dat leidde in de zomer van 2019 tot een tijdelijke aanmeldstop.

Oorzaken en oplossingen

Het onderzoek werd in het voorjaar van 2020 uitgevoerd door prof. dr. Niels Mulder (psychiater en hoogleraar OGGZ) en drs. Simone van de Lindt (zelfstandig OGGZ-adviseur en opleider). De onderzoekers gaven inzicht in de oorzaken en oplossingen. Zij lichten hun conclusies toe.

“Zie OGGZ niet als apart team, maar als onderdeel van het geheel”

Prof. dr. Niels Mulder en drs. Simone van de Lindt

Is er iets mis met de werkwijze van de OGGZ?

Mulder en Van de Lindt: “Nee, de kern van het probleem zit ‘m niet in de werkwijze of prioritering van de OGGZ-teams. Dat is niet de bottle neck. De twee OGGZ-teams doen hun werk naar tevredenheid. De hoge caseload is vooral een afspiegeling van de maatschappij. Wanneer de zorg rond kwetsbare, complexe doelgroepen hapert of versnipperd raakt, ontstaat een *waterbedeffect*: de problemen verplaatsen zich en komen uiteindelijk bij de OGGZ terecht. Denk aan de toename van daklozen, arbeidsmigranten of alleenwonende

verwarde ouderen. Binnen de regio zijn de OGGZ-teams bijna de enige outreachende teams die mensen met complexe en meervoudige problemen kunnen helpen. Daardoor lopen ze het risico aan hun eigen succes ten onder te gaan.”

Welke knelpunten signaleren jullie?

“In april 2020 hadden de 2 teams samen 212 zorgwekkende zorgmijders in begeleiding. We zien dat psychiatrische aandoeningen het meest voorkomen (77%), al dan niet in combinatie met verslaving en huisvestingsproblemen.” De onderzoekers analyseerden de oorzaken van de hoge caseload: “Aan de instroomkant zie je een toename van urgente casussen die onmiddellijk om actie vragen. De inzet bij een urgente casus is zeer intensief, waardoor andere, minder urgente cliënten langer in de caseload blijven. Wat ook opvalt: in 40% van de gevallen gaat het om een *heraanmelding*. Dit betekent dus dat het OGGZ-team opnieuw cliënten krijgt aangemeld die eerder al naar een zorginstelling waren verwezen. Ook aan de uitstroomkant zagen we diverse knelpunten. De uitstroom blijkt vaak te worden belemmerd door een tekort aan passende woonplekken en een gebrek aan ambulante begeleiding voor mensen met complexe problematiek. Verder zien we dat de toegang tot de specialistische zorg stagneert door o.a. de wachtlijsten. De meeste van deze problemen spelen zich niet alleen af in deze regio, maar vormen een landelijke ontwikkeling.”

Belangrijkste oorzaken hoge caseload:

- ① Toename van cliënten die lang in zorg blijven en heraanmeldingen.
- ② Toename van cliënten met complexe, meervoudige en urgente problematiek.
- ③ Stagnatie in de uitstroom naar specialistische behandeling (FACT, spoedzorg, ouderenzorg, IHT etc.).
- ④ Gebrek aan generieke, ambulante begeleiding voor mensen met complexe problematiek.
- ⑤ Gebrek aan passende huisvesting.

“De hoge caseload is vooral een afspiegeling van de maatschappij. Wanneer de zorg rond kwetsbare, complexe doelgroepen hapert of versnipperd raakt, ontstaat een waterbedeffect: de problemen verplaatsen zich en komen uiteindelijk bij de OGGZ terecht.”

Wat zijn de aanbevelingen?

“Wij zijn van mening dat de hoge caseload geen probleem mag zijn van de OGGZ-teams alleen. Ons advies: zie het OGGZ-team niet als een apart team, maar als onderdeel van het geheel. Alle netwerkpartners zouden zich samen moeten inspannen om sociaal kwetsbaren de ondersteuning te geven die ze nodig hebben. Werk in de regio aan *netwerkpsychiatrie*, waarbij de cliënt geen schotten meer ervaart tussen bijvoorbeeld OGGZ, GGZ, verslavingszorg of het sociaal domein. Werk dus samen met de cliënt als vertrekpunt en leg dit ook vast in een convenant.”

Innovatie OGGZ in gang gezet

De uitkomsten van het onderzoek zijn met de gemeenten en de partners besproken. Eind 2020 was de OGGZ-caseload stabiel hoog, we hadden op dat moment 630 casussen in begeleiding. In afwachting van het convenant, hebben de OGGZ-teams al enkele verbeteringen in gang gezet:

- De opgebouwde kennis en expertise over complexe problematiek wordt zoveel mogelijk gedeeld met andere ambulante teams;
- Er wordt onderzocht of de intake van de OGGZ gelijk zou kunnen oplopen met de intake en aanmelding voor de reguliere zorg (zoals FACT).
- Er wordt een consultatiefunctie ontwikkeld voor de reguliere zorg ter preventie van drop outs.

Onderzoeksrapport lezen? Mail naar m.oomen@ggzwnb.nl

Nazorg ex-gedetineerden

Vanuit het casusoverleg ‘Nazorg na detentie’ begeleiden we ex-gedetineerden om een nieuwe start te maken in de samenleving. Al voor hun vrijlating worden ze door het ZVH bezocht om essentiële zaken als woonruimte, zorg en inkomen, snel op de rit te krijgen. Ex-gedetineerden die dit allemaal op orde hebben, gaan minder vaak opnieuw de fout in, zo blijkt uit onderzoek. We verschaffen gedetineerden een postadres bij het ZVH zodat ze op tijd een uitkering kunnen aanvragen. Daar staat wel tegenover dat ze hulp moeten accepteren.

Ontwikkelingen in 2020

De afgelopen 5 jaar (2016 - 2020) heeft het ZVH 126 unieke personen begeleid vanuit de bijdrageregeling. Met een recidive van 32% (t/m 2019) blijven we onder het landelijke recidivepercentage van circa 50%. Onze cliënten verblijven in penitentiaire inrichtingen in het hele land. Door de overstap naar beeldbellen (vanwege corona) bespaarden we in 2020 veel reistijd en konden we meer gedetineerden bezoeken. We hebben ook positieve ervaringen opgedaan met de inzet van ervaringsdeskundigen. Zij hebben in deze fase vaak een gunstige invloed op de motivatie van (ex-)gedetineerden.

Financiering voor fasehuizen

Het ZVH heeft bij de centrumgemeente Bergen op Zoom aangedrongen op meer mogelijkheden om mensen te huisvesten die uit detentie komen. De gemeente heeft daarop in afstemming met het ZVH een subsidieaanvraag ingediend bij de Rijksoverheid. Deze subsidie is toegekend, waardoor het project ‘Fasehuizen’ kan starten.

Recidive verder terugdringen met nieuwe wet

Samen met gemeenten en ketenpartners willen we het recidivecijfer verder terugdringen. De nieuwe Wet ‘Straffen en Beschermen’ (gepland voor 2021) gaat daar naar verwachting aan bijdragen. Gedetineerden zijn volgens deze wet verplicht om vanaf dag één gericht aan de slag met hun re-integratie en ontvangen ook meer hulp daarbij. De

reclassering en de gemeenten krijgen een actieve rol bij een veilige terugkeer in de samenleving. Met de wet wordt het ook makkelijker om onderling informatie uit te wisselen. Hierop anticiperend hebben we in 2020 afspraken gemaakt met de PI Middelburg en de reclassering, wat is vastgelegd in een bestuurlijk akkoord.

“We willen snel van start met fasehuizen ex-gedetineerden”

Judith van den Bos (Alwel) en Ronald Verduin (ZVH)

Judith van den Bos (adviseur wonen, welzijn en zorg bij Alwel) en Ronald Verduin (procesregisseur ZVH) zijn enthousiast over het nieuwe woonproject voor ex-gedetineerden dat in 2021 van start gaat. “We verwachten dat een goede woonplek en de juiste begeleiding voor minder terugval gaat zorgen.”

Wat houdt het woonproject in?

Ronald: “Het is de bedoeling dat er twee fasehuizen komen. In ieder fasehuis willen we 3 tot 4 ex-gedetineerden huisvesten. De woningcorporaties Alwel en Stadlander stellen hiervoor elk een woning ter beschikking, één in Bergen op Zoom en één in Roosendaal. De bewoners worden niet aan hun lot overgelaten, maar krijgen persoonlijke begeleiding vanuit een ervaren organisatie, Stichting Exodus.”

Ex-gedetineerden in de wijk, is een woningcorporatie daar niet huiverig voor?

Judith van de Bos: “Nee, integendeel. Vanaf het allereerste begin zijn we erbij betrokken. We hebben er juist alle vertrouwen in. Het is een

volwassen project waarbij iedere partner zijn eigen professionele inbreng levert. Je moet niet vergeten dat we al jaren een prima samenwerking hebben met het ZVH, met name voor de wat zwaardere gevallen. Afstemmen waar zo’n persoon gaat wonen is dan wel prettig. Samen hebben we de afgelopen jaren al meerdere ex-gedetineerden succesvol en zonder problemen kunnen huisvesten. Het is echt ontzettend belangrijk dat je de woonomgeving en de problematiek van een ex-gedetineerde goed op elkaar afstemt. Onze woonconsulenten zijn daarin heel bedreven.”

Hoe wordt een bewoner in het fasehuis begeleid?

Judith: “Door Exodus, een professionele partner met veel ervaring, ook elders in het land. Zij gaan elke bewoner persoonlijk begeleiden op weg naar een eerlijk bestaan zonder criminaliteit. Dat doen ze met een integrale aanpak waarin alle aspecten van het leven aan bod komen: wonen, werken, relaties en zingeving. Ze maken zowel gebruik van professionele begeleiders als vrijwilligers in de rol van maatje.” Ronald vult aan: “De kracht van dit project is dat de ex-gedetineerden nog twee jaar onder toezicht staan. Ze wonen ongeveer 1 jaar in het fasehuis en maken dan de overstap naar een omklapwoning die gehuurd wordt door Exodus. Bij goed gedrag kunnen ze de woning zelf gaan huren. Ze worden dus in overzichtelijke stappen begeleid naar een zelfstandig bestaan, al dan niet met ondersteuning vanuit de Wmo.”

“De kracht van dit project is dat de ex-gedetineerden nog twee jaar onder toezicht staan. Ze worden in overzichtelijke stappen begeleid naar een zelfstandig bestaan.”

Komt iedere ex-gedetineerde in aanmerking?

Ronald: “Het ZVH en Exodus gaan de kandidaten zorgvuldig selecteren op basis van motivatie, gedrag en achtergrond. Qua samenstelling van het huis kijken we goed of de bewoners bij elkaar passen. Er komen bijvoorbeeld geen zedendelinquenten te wonen. Voor die mensen hebben we al een andere, speciale aanpak op maat.”

Judith: “Als de kandidaten bekend zijn, gaan Alwel en Stadlander op zoek naar een woning in een geschikte wijk. Daarover gaan we uiteraard in gesprek met de omgeving. We willen gerichte voorlichting geven aan buurtbewoners, zodat ze weten waar ze aan toe zijn. Exodus ondersteunt ons hierbij, vanuit hun ervaring en expertise.”

Wanneer is het project geslaagd?

Judith: “Voor ons is het project succesvol als de bewoners na twee jaar kunnen uitstromen naar een eigen woning in de regio, het liefst in de woonplaats waar ze vandaan komen. Dat lukt alleen als ook andere woningcorporaties bereid zijn om mee te doen. Wij vertrouwen erop dat deze doelgroep straks komt te vallen onder de Regionale Voorrangsregeling West-Brabant.” Zowel Judith als Ronald vinden het belangrijk dat de financiering van het project na twee jaar wordt voortgezet. “Het zou zonde zijn als we na een geslaagd reïntegratietraject weer moeten stoppen met wat we hebben opgetuigd. Laten we vasthouden aan wat werkt en zo een eind maken aan de draaideurdetentie.”

“Een goede uitstroom lukt alleen als andere woningcorporaties ook bereid zijn om mee te doen.”

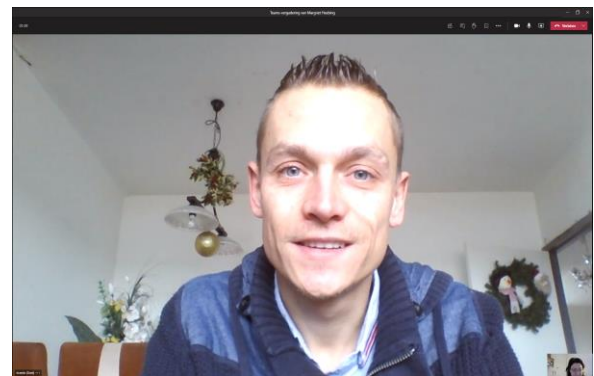
Kracht van ervaringsdeskundigen

Sinds enkele jaren werkt het ZVH met ervaringsdeskundigen, wat nog niet zo heel gebruikelijk in de wereld van de Zorg- en Veiligheidshuizen. Wij zien ervaringsdeskundigen als een welkome aanvulling op onze professionals. Zij spreken de taal van de doelgroep en vinden daardoor soms net de ingang die nodig is om cliënten te motiveren tot gedragsverandering. Zij worden vooral ingezet bij de begeleiding van ex-gedetineerden, verslaafden of zorgmijders die makkelijk terugvallen in hun gedrag of geen hulp willen accepteren. Alle partners kunnen een beroep op hen doen. De ervaringen zijn zeer positief.

Erkend leerbedrijf

Op dit moment zijn er 2 gediplomeerde ervaringsdeskundigen werkzaam in het ZVH, op basis van een vrijwilligersvergoeding. Een van de ervaringsdeskundigen doet een vervolgstudie op mbo 4 niveau (persoonlijke begeleiding specifieke doelgroepen) en loopt bij ons stage. Het ZVH is in 2020 een erkend leerbedrijf geworden.

Afscheid van Ricardo, onze eerste ervaringsdeskundige

Ricardo van de Luytgaarden

Ricardo had ooit de primeur: hij begon als allereerste ervaringsdeskundige in het ZVH. Drie jaar lang werkte hij met grote inzet mee aan de aanpak van complexe casussen. Eind 2020 nam hij afscheid, op weg naar een nieuwe uitdaging. Die heeft hij inmiddels gevonden bij een productiebedrijf. Hij kijkt terug op een leerzame periode in het ZVH.

“Ik ben blij dat ik sommige mensen heb kunnen inspireren”

Doorzetter

Na een moeilijke fase in zijn leven – verslaving, werkloosheid en detentie - ging het bergopwaarts met Ricardo. Een echte doorzetter is hij gebleken. Het pittige opleidingstraject bij Howie the Harp rondde hij met succes af. Als ervaringsdeskundige begreep Ricardo goed wat er in de hoofden van verslaafden en zorgmijders omging. Een paar keer zorgde hij voor een doorbraak in een vastgelopen casus. “Als cliënten eenmaal wisten dat ik ook verslaafd was geweest, werden ze losser en opener

in het contact. Ik ben blij dat ik sommige heb kunnen inspireren. Ze zagen wat ik had bereikt en wilden mijn voorbeeld volgen. Het werk was niet altijd makkelijk, je moet veel geduld hebben met mensen en ik ben ook wel eens bedreigd, maar over het algemeen vond ik het geweldig.”

Dankbaar

Hij is het ZVH dankbaar voor de kansen die hij heeft gekregen. “Ik ben in die periode volwassener geworden. Ik leerde beter te communiceren, geen uitstelgedrag meer te vertonen. De begeleiding was erg goed. Vroeger hopte ik van baantje naar baantje, nu hield ik het vol.” Het fijnst vond hij de samenwerking met collega’s, de vrijheid die hij kreeg en de afwisseling in het werk. In coronatijd verliep dat vaak via (beeld)bellen of wandelen met cliënten. Trots kijkt hij terug op zijn werk bij het ZVH. Financieel heeft hij zijn leven ook weer op de rit: het bewindvoeringstraject is klaar, hij kan met een schone lei de toekomst tegemoet. “Maar ik ga jullie wel missen, hoor!”

Eerste ervaringen met de Wet Verplichte GGZ (Wvggz)

Ruim een jaar geleden, op 1 januari 2020, trad de Wet Verplichte GGZ (Wvggz) in werking, bedoeld voor mensen met psychiatrische problemen. In de praktijk betekent de wet dat mensen ook buiten de instelling verplichte zorg kunnen krijgen, bijvoorbeeld thuis. Op de komst van de nieuwe wet hebben we ons zorgvuldig voorbereid, samen met de regio Breda. Binnen onze regio is centrumgemeente Bergen op Zoom verantwoordelijk voor de uitvoering van wet. De uitvoering is neergelegd bij 2 samenwerkingspartners: het Meldpunt Crisiszorg (GGD) en het team OGGZ (verkennd onderzoek).

“Cliënten kunnen aangeven welke verplichte zorg zij het minst schadelijk vinden voor zichzelf. Ook de stem van de familie wordt meegewogen.”

“Recht doen aan mens én risico’s”

Marleen Verkamman en Miranda van Wingerden

Miranda van Wingerden (beleidsadviseur Zorg & Veiligheid gemeente Bergen op Zoom) en Marleen Verkamman (coördinator team OGGZ) vertellen over hun eerste ervaringen met de nieuwe Wvggz.

Wat is de meerwaarde van de nieuwe wet?

Miranda: “In deze wet staat de cliënt meer centraal en ook de stem van de familie wordt meegewogen. Er is meer aandacht voor het afwenden van schade. Cliënten kunnen bijvoorbeeld aangeven welke verplichte zorg zij het minst schadelijk vinden voor zichzelf.” Marleen: “Een gedwongen opname kan soms traumatisch zijn. Er zijn nu meer mogelijkheden gekomen voor zorg op maat, zoals verplichte medicatie, ambulante behandeling of toezicht.”

Hoe is het eerste jaar verlopen?

Marleen: “Het OGGZ-team kreeg de opdracht om te onderzoeken welke crisismeldingen in aanmerking komen voor verplichte zorg. We hebben afgelopen jaar bij 37 mensen een verkennend onderzoek gedaan. Je kijkt dan of verplichte zorg écht nodig is en of er nog een mogelijkheden zijn binnen het vrijwillig kader of met steun van het systeem. Zo proberen we recht te doen aan de mens én aan de risico’s. In 2020 kregen 15 personen verplichte zorg opgelegd, meestal een kortdurende opname gevolgd door ambulante hulp door de ggz en de verslavingszorg. Enkele personen accepteerden vrijwillige zorg of kregen OGGZ-bemoeizorg om hen richting vrijwillige zorg te bewegen. Ook heeft de rechter 8 maal besloten om geen verplichte zorg toe te

kennen, omdat een ander traject passender werd gevonden, bijvoorbeeld een strafmaatregel.”

Wel of geen verplichte zorg?

Verkennend onderzoek in 2020 bij 37 personen

Gemeenten	personen
Bergen op Zoom	16
Halderberge	3
Roosendaal	14
Rucphen	2
Steenbergen	2
Woensdrecht	0

Resultaten	personen
Cliënt aanvaardt vrijwillige zorg	6
Cliënt toegeleid naar bemoeizorg OGGZ	3
Verplichte zorg door rechter toegekend	15
Verplichte zorg door rechter afgewezen	8
Aanvraag loopt nog	5

Hoe reageerden cliënten op de wet?

Marleen: “Het gaat vaak om kwetsbare mensen met multi-problematiek. Zij hebben in het verleden al veel schade opgelopen en weinig vertrouwen meer in de hulpverlening. Toch was elke cliënt bereid om mee te werken aan het onderzoek. Dat is wel veelzeggend. Je merkt dat mensen behoefte hebben om de regie te behouden en hun eigen voorwaarden te mogen benoemen. Ze krijgen binnen de nieuwe wet ook een eigen advocaat toegewezen. Dat maakt dat ze meer vertrouwen krijgen in het proces, wat weer helpt om verplichte zorg te accepteren.” Miranda: “Soms hoor je dat iemand tijdens het onderzoek al zegt: ‘Ik ga toch vrijwillige zorg accepteren.’ Dat is een mooi bijeffect.”

Zitten er ook nadelen aan de wet?

Marleen: “Ja, de casus moet op diverse niveaus zorgvuldig beoordeeld worden. Dat is soms een tijdrovend en stroperig proces. De cliënt heeft tijd nodig om zijn eigen zorgplan te maken, de familie mag er iets van vinden, professionals moeten

worden geraadpleegd, de gemeente en het OM zijn erbij betrokken. En tot slot moet de rechtbank er nog een klap op geven. Daar staan allemaal vaste termijnen voor, maar die worden regelmatig overschreden. Een zorgmachtiging aanvragen duurde vroeger 10 weken, nu ben je zomaar 4 tot 5 maanden verder.”

Is de gemeente tot nu toe tevreden?

Miranda: “Ja, we zijn zeer te spreken over de samenwerking met de GGD, het OGGZ en het OM. De betrokken partijen hebben veel expertise en weten elkaar snel te vinden. Iedereen doet ontzettend zijn best en komt zijn afspraken na. Door de nieuwe wet is ook meer bewustzijn gecreëerd. Bij een risicovolle casus wordt nu eerder samengewerkt en afgestemd.” Marleen: “Dat klopt. Je ziet dat casussen waar de ggz en de gemeente in vastliepen, nu breder worden gedragen en dat er beter wordt samengewerkt. Laatst werd het OGGZ-team bij een risicovolle overlastsituatie geroepen. We konden al snel inschatten dat hier verplichte zorg en een crisismaatregel nodig was. In zo’n geval wachten we niet af. Dan leggen we meteen al lijntjes naar de officier van justitie, de ggz en de burgemeester.”

Verwachtingen voor de toekomst?

Miranda: “Op dit moment bevinden we ons in de eerste fase. We hebben onszelf 2 jaar gegeven voor de implementatie, dan moet de structuur goed ingebed zijn en gaan de aanvragen van zorgmachtigingen hopelijk ook sneller. Als gemeente volgen we de voortgang op de voet. De uitstroom is nog wel een uitdaging. Als er verplichte zorg nodig is, moet die ook geleverd kunnen worden.”

“Casussen waar voorheen de ggz en de gemeente in vastliepen, worden nu breder gedragen en er wordt beter samengewerkt.”

Nieuwe aanpak Ketenveldnorm

Veel gemeenten hebben ermee te maken: inwoners met psychische problemen en/of een licht verstandelijke beperking, die ook andere problemen hebben (zoals een verslaving) en daardoor gevaarlijk gedrag kunnen vertonen. Het zijn mensen die zich vaak in een soort draaideur bevinden: ze ronden zorgtrajecten (half) af, zijn een tijdje buiten beeld en keren dan terug. Een belangrijke reden waarom het steeds misgaat is dat een blijvende betrokkenheid bij deze mensen ontbreekt.

Integrale aanpak tijdens levensloop

De Ketenveldnorm moet hier verandering in brengen. Het doel van de Ketenveldnorm is om een geïntegreerd en domeinoverstijgend zorgaanbod te organiseren voor deze mensen. Landelijk is afgesproken om deze inwoners te volgen en begeleiden tijdens hun levensloop, met als uitgangspunt: 'ambulant, tenzij...'. Als het een tijdje slechter gaat met de cliënt, maken de professionals het netwerk nauwer en kan er een tijdelijke time out worden geboden bij de ggz. Als het weer beter gaat, doen de professionals een stap terug. Ze blijven op de achtergrond betrokken en schalen waar nodig de begeleiding op en af. Zo wordt de cliënt beter geholpen en wordt de maatschappelijke veiligheid vergroot.

Casusoverleg vindt plaats in het ZVH

Om de levensloopfunctie goed vorm te geven zijn in Nederland 4 experimenten gedaan. Ook binnen De Markiezzaten overwegen de gemeenten om te starten met de nieuwe aanpak. De centrumgemeente Bergen op Zoom heeft hiervoor een subsidie ontvangen. In 2020 hebben de betrokken partners alle mogelijkheden en voorwaarden onderzocht. Het voorstel is dat GGZ WNB de leiding neemt in de nieuwe levensloopaanpak. De minister heeft aangegeven dat de Zorg- en Veiligheidshuizen een geschikte plaats zijn om het overleg over de cliënt te laten plaatsvinden. Er wordt namelijk ingeschat dat het cliënten betreft die al bij het ZVH bekend zijn. Het ZVH zal daarnaast een (technisch) voorzitter leveren voor

het overleg waarin wordt bepaald wie in aanmerking komt voor de levensloopbenadering. We schatten in dat het om circa 15 tot 20 inwoners gaat. We gaan aan de slag met een pilot waarin 10 mensen geholpen worden: 4 in regio De Markiezzaten en 6 in regio de Baronie.

Zorgcoördinator actief in ZVH voor slachtoffers mensenhandel

De 8 gemeenten van De Markiezzaten hebben in samenwerking met ZVH Baronie Breda een coördinator Mensenhandel aangesteld. Deze coördinator is werkzaam vanuit het Zorg- en Veiligheidshuis. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de opvang en zorg aan slachtoffers. Dit gebeurt op grond van de Wmo en de Jeugdwet.

Taken zorgcoördinator

De belangrijkste taken van de nieuwe zorgcoördinator, Darija Kupers, zijn:

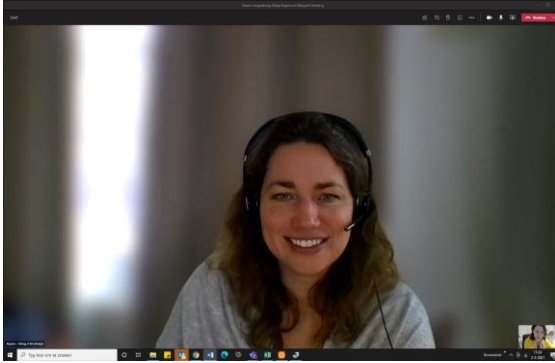
- organiseren dat slachtoffers de juiste hulp krijgen;
- het netwerk versterken;
- verbinding leggen met de keten.

De positionering bij het ZVH biedt mogelijkheden om zorg en veiligheid te verbinden. Daarnaast registreert ze alle casuïstiek om beter in beeld te krijgen wat de aard en omvang is van de mensenhandel in de regio. Door haar grote expertise op het gebied van mensenhandel heeft ze ook een adviesfunctie voor gemeenten en netwerkpartners. Ze voert deze taken zowel uit voor ZVH De Markiezzaten als voor ZVH Baronie Breda.

Wat is mensenhandel?

Mensenhandel is een verzamelbegrip voor het uitbuiten van mensen. Bijvoorbeeld als mensen onder dwang bepaalde dingen moeten doen waar andere mensen van profiteren. Denk bijvoorbeeld aan loverboys, gedwongen prostitutie, gedwongen arbeid, gedwongen criminaliteit, gedwongen bedelarij of gedwongen orgaanverwijdering. De uitbuiting gaat vergezeld van dwang, geweld, chantage, misleiding of misbruik van iemands kwetsbare positie.

“We moeten de signalen van uitbuiting sneller herkennen”

Zorghoördinator Darija Kupers: mensenhandel@breda.nl

Hoe groot is het probleem in deze regio?

Zorghoördinator Darija Kupers: “Mensenhandel lijkt soms onzichtbaar. Daarom zijn we bezig de omvang van het probleem steeds inzichtelijker te krijgen. In de regio West-Brabant en Zeeland zien we tussen 2019 en 2020 een behoorlijke toename van het aantal casussen. En dit is waarschijnlijk nog maar het topje van de ijsberg. Dat kan komen omdat we beter zijn gaan signaleren. Maar ook corona kan een rol gespeeld hebben, want veel uitbuiting gebeurt online en iedereen begeeft zich in deze tijd online. Wat verder opvalt is dat de daders steeds jonger zijn.”

Hoe herken je dat het om mensenhandel gaat?

“Het is niet altijd makkelijk te herkennen als je niet weet waar je op moet letten. Een mensenhandelaar gaat bijvoorbeeld met het slachtoffer

mee naar instanties, in de gedaante van beschermer of tolk. Als je ziet dat iemand niet zijn eigen paspoort of papieren beheert en geen moment door de ander alleen wordt gelaten, dan is dat een alarmbel. Omdat mensenhandel zich steeds vaker volledig online afspeelt, heb je niet altijd bewijs. Snapchat is bijvoorbeeld een grote frustratie, omdat de berichten niet bewaard worden waardoor slachtoffers geen bewijs hebben. Zo zijn er zaken bekend waarbij een meisje als sekswerker te werk werd gesteld, terwijl ze haar loverboy alleen nog maar via snapchat had ontmoet. De trucs om iemand te manipuleren zijn enorm, echt schokkend hoe ver dat gaat. Je hebt ook daders die expres iemand in de schulden brengen en zich dan opwerpen als de helper die de ander wil helpen geld te verdienen. Ik denk ook aan de jongen die altijd buitenbeentje was geweest, maar ineens mocht mee blowen met een populaire groep. Na een tijdje werd hem gevraagd een ‘pakketje’ weg te brengen. Zo werd hij de drugshandel ingezogen.”

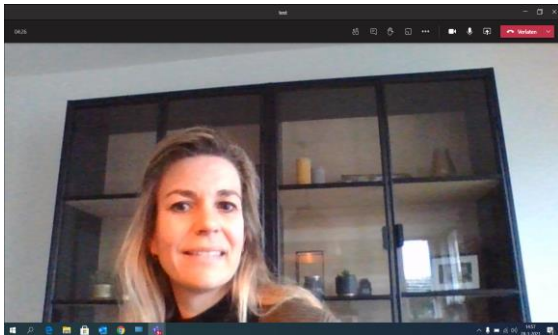
Waarom trekken slachtoffers niet zélf aan de bel?

“Naast trauma, angst, schaamte en loyaliteit, is er ook het probleem dat veel slachtoffers zichzelf niet als slachtoffer zien. Ze denken dat het hun eigen schuld is. Zij zijn vaak medeverantwoordelijk of mededader gemaakt. Daarmee zijn ze chanteerbaar, kunnen ze niet naar de politie en schamen ze zich naar hun familie. Het is ook verlies van status, aanzien of liefde. Vaak zijn het al kwetsbare personen en de gevolgen zijn traumatisch en ontwrichtend. Sommige slachtoffers worden zélf dader om aan de situatie te ontsnappen. Een loverboyslachtoffer kan zo een keiharde loverbirl worden. Het sneller herkennen van de signalen van uitbuiting is zó belangrijk, het kan enorm veel schade voorkomen. Wat we moeten voorkomen is dat slachtoffers gestraft worden of op een verkeerde plek geplaatst worden waardoor ze nog meer getraumatiseerd raken. Daarom is een integrale aanpak zo belangrijk. In mijn nieuwe rol als zorghoördinator wil ik zorgen voor een goede afstemming met de ketenpartners, zodat slachtoffers de zorg en opvang krijgen die ze nodig hebben.”

Procesondersteuning vanuit KEIK

Het ZVH streeft naar een optimale procesondersteuning en verantwoording van zijn activiteiten aan gemeenten. Dit gebeurt vanuit het Kennis- en Informatieknoppunt (KEIK), waar in 2020 4 procesondersteuners en 1 receptioniste actief waren.

“We willen trends zichtbaar maken, zodat preventie mogelijk wordt”

Aukje Nuijten, proces- en managementondersteuner

De medewerkers van het KEIK werken onder aansturing van ZVH-manager Jan-Willem Labruyère. Aukje Nuijten werkt deels voor het KEIK en deels als managementondersteuner. Ze vertelt over de verbeterlagen in 2020.

Welke interne processen zijn verbeterd?

“Afgelopen jaar hebben we de verbinding tussen het KEIK en de procesregisseurs versterkt. We zitten nu dicht bij het vuur. Elke maandag nemen we de nieuwe meldingen voor complexe casuïstiek door met de procesregisseurs. Vanuit het KEIK leveren we dan alle informatie die we beschikbaar hebben over een cliënt. Samen gaan we wegen. Hoe gevaarlijk is iemand? Bij welke instanties is hij al bekend? Op welke probleemgebieden? Dat doen we volgens een vaste structuur. Zo ondersteunen we de procesregisseur bij de beslissing of een casus door het ZVH moet worden opgepakt. De informatie die we leveren kan meteen als input dienen voor het eerste ketenberaad over deze casus.”

Wanneer komt er nieuwe cliëntsoftware?

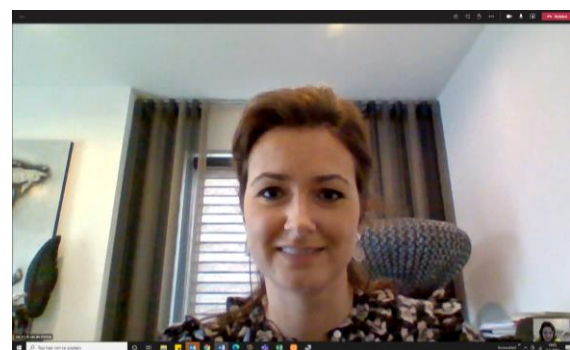
“Hopelijk in 2021! Het ZVH verzamelt heel veel

interessante informatie rond casussen. Daar willen we méér mee doen. Samen met de 3 veiligheidshuizen in Tilburg, Breda en Zeeland oriënteren we ons op de aanschaf van nieuwe cliëntregistratie-software. Niet alleen om casussen van aanmelding tot afsluiting eenduidig te kunnen registreren, maar we willen ook een inhoudelijke verdiepingsslag maken. Zo willen we trends beter kunnen analyseren en deze ook vergelijken met de andere veiligheidshuizen. Nu doen we dat nog handmatig en dat is veel te tijdrovend. Straks kunnen we gemeenten beter en sneller adviseren over het inzetten van preventieve acties en het maken van beleid. In 2021 moet duidelijk worden of het softwarepakket dat we op het oog hebben, aan onze eisen voldoet.”

Het aantal meldingen van complexe casuïstiek is toegenomen. Wat betekent dat voor het KEIK?

“Hard werken! Het aantal ketenberaden is namelijk ook gestegen. En daarmee de behoefte aan procesondersteuning. Om de 3 procesregisseurs te voorzien van tijdige en juiste informatie, hebben we onlangs een nieuwe procesondersteuner aangetrokken. Onze nieuwe collega, Yolitha van der List, is net gestart. Samen met haar kunnen we weer meters maken.”

Nieuwe collega

Procesondersteuner Yolitha van der List is begonnen op 1 februari 2021: “Ik heb het tot nu toe goed naar de zin in het ZVH. Ik hou van de afwisseling van het werk en heb plezier in het ondersteunen van de procesregisseurs. Door mijn vorige baan op een advocatenkantoor was ik al vertrouwd met complexe casussen.”

Het jaar 2020 in cijfers

Tabel 1. Opvolging van nieuwe meldingen in 2020

MELDINGEN OPGEVOLGD DOOR ZVH DE MARKIEZATEN:	1^e kw	2^e kw	3^e kw	4^e kw	Totaal
Casus opgepakt in ketenberaad complexe veiligheidscasuïstiek	24	27	24	47	122
Casus doorverwezen naar partner	1	1	0	0	2
Casus teruggelegd bij partner, voorzien van een advies	4	8	11	24	47
Melding beoordeeld als 'geen casuïstiek'	0	0	0	0	0
Groepsaanpakken	4	4	2	2	12
Casus opgepakt in Dagelijkse Aanhoudingen Overleg (DAO)	212	184	205	141	742
Casus opgepakt in BIJ-overleg (aantal gevolgde dossiers)	0	4	5	2	11
Casus opgepakt in ISD-overleg (aantal gevolgde dossiers) (1)	14	7	8	8	n.v.t.
Casus opgepakt in overleg Nazorg na detentie (aantal unieke personen) (2)	0	151	117	110	Uitstroom: 212 unieke personen
Casus opgepakt in het CTER-overleg (Contra Terrorisme Extremisme en Radicalisering, gestart per 04-2018)	0	6	3	6	15
MELDINGEN OPGEVOLGD DOOR VEILIG THUIS:					
Casus opgepakt in Seksueel Geweld Overleg	0	3	3	2	8
Actie Overleg	46	44	43	28	161
MELDINGEN OPGEVOLGD DOOR GEMEENTEN:					
Casus opgepakt in Veiligheidsteam (tot 04-2020 KR8-Kollektief)	1	3	1	3	8
MELDINGEN OPGEVOLGD DOOR OPENBAAR MINISTERIE:					
Casus opgepakt in Leerplichtcasuïstiek	42	1	11	27	81
Casus opgepakt in Justitieel overleg 18-	0	2	0	0	2
Casus opgepakt in Justitieel overleg 18+	26	5	5	5	41

(1) Overleg Inrichting Stelselmatige Daders (ISD):

Deze cijfers geven aan hoeveel dossiers er gevolgd worden over een langere periode. Dit doen we omdat een ISD-maatregel een looptijd heeft van 2 jaar.

(2) Overleg Nazorg na Detentie:

Voor wat betreft Nazorg na Detentie is vanaf 1 april 2020 gekozen voor een nieuwe manier van registreren. Niet langer staan daar de aantallen meldingen/ registraties centraal, maar het aantal unieke personen. Dit leidt tot een cijfer dat bij benadering meer zegt over de omvang van het dossier Nazorg na detentie. Feit blijft dat voor de ene persoon veel meer geregeld moet worden dan voor de andere persoon. De kwartaalcijfers kunnen overigens niet langer meer worden opgeteld, zoals in voorgaande jaren wel gedaan werd. Het is immers mogelijk dat meerdere unieke personen in meerdere kwartalen terugkomen. Dat zou dus dubbeltellingen opleveren. Voor de toekomst is het doel om de cijfers voor nazorg na detentie te verwerken in een nieuw registratiesysteem, waardoor we eenvoudiger ook bijvoorbeeld jaartotalen op kunnen leveren.

Tabel 2. Opgevolgde meldingen per gemeente in 2020

Gemeente	Aantal inwoners (1)	Percentage inwoners	Aantal complexe veiligheidscasussen opgepakt	Percentage complexe veiligheidscasussen	Groeps-aanpakken (2)
Bergen op Zoom	67.496	21,98%	44	36,07%	4
Roosendaal	77.251	25,15%	31	25,41%	3
Steenbergen	24.416	7,95%	7	5,74%	2
Woensdrecht	21.876	7,12%	8	6,56%	1
Halderberge	30.284	9,86%	5	4,10%	0
Moerdijk	37.129	12,09%	11	9,02%	1
Rucphen	22.878	7,60%	7	5,74%	1
Tholen	25.757	8,39%	4	3,28%	0
Geen vaste woon- of verblijfplaats / niet bekend (3)	-	-	4	3,28%	0
Overige gemeenten (4)	-	-	1	0,82%	0
Totaal	307.087	100%	122	100%	12

(1) Bron: CBS statline, peildatum 17-06-2020.

(2) Een groep bestaat gemiddeld uit zo'n 10 tot 50 individuen, waarvan doorgaans enkele worden aangemerkt als complexe veiligheidscasuïstiek.

(3) Meldingen die niet zijn te herleiden naar een specifieke gemeente, maar die wel zijn opgepakt in het ZVH. Het betreft meldingen over mensen zonder vaste woon- of verblijfplaats en mensen van wie uit het systeem geen gemeente te herleiden is vanwege de classificatie 'geheim'.

(4) Het inschrijfadres en verblijfadres van een cliënt kan verschillen. Het is mogelijk om een complexe casus van iemand die binnen één van onze gemeenten verblijft, maar elders staat ingeschreven, toch in behandeling te nemen. Dat doen we in overleg met onze zorgpartners en collega-veiligheidshuizen. Het komt ook voor dat een inwoner uit onze regio tijdelijk elders staat ingeschreven vanwege verblijf in een instelling of langdurige detentie.